

Sygn.akt III AUa 497/20, III AUz 113/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 marca 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący sędzia Barbara Orechwa-Zawadzka

Sędziowie Teresa Suchcicka

Bożena Szponar - Jarocka

Protokolant Edyta Katarzyna Radziwońska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 3 marca 2021 r. w B.

sprawy z odwołania (...) spółka jawna

przy udziale zainteresowanych P. K., D. S., M. T.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o ustalenie podstawy wymiaru składek

na skutek apelacji odwołującego (...) spółka jawna i zażalenia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 19 czerwca 2020 r. sygn. akt III U 171/20

I. oddala apelację,

II. oddala zażalenie,

III. zasądza od (...) spółka jawna na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

T. B. O. B. S. - J.

Sygn. akt III AUa 497/20, III AUz 113/20

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z 22 listopada 2019 r., wydaną na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 38 ust. 1, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. c, art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 8 ust. 2a, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 300 ze zm.) oraz art. 81 ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1373 ze zm.), ustalił podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne M. T. z tytułu umowy o pracę u płatnika składek (...) Spółka Jawna za okresy wskazane w tej decyzji. Wskazał, że praca wykonywana przez ubezpieczonego M. T. na podstawie umowy

zlecenia zawartej z (...) Bank S.A. przekształconego następnie w (...) S.A. świadczona była na rzecz pracodawcy, z którym pozostawał w stosunku pracy. Umowa wykonywana była w punkcie sprzedaży spółki (...), na sprzęcie płatnika, w ramach obowiązującego czasu pracy. Określając podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, organ rentowy uwzględnił zatem również przychód z tytułu umowy zlecenia.

Odwołanie od tej decyzji złożyła (...) spółka jawna, zaskarżając decyzję w całości i wnosząc o jej uchylenie. Ponadto spółka wniosła o zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz odwołującej według norm przepisanych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z 22 listopada 2019 r., wydaną na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 38 ust. 1, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. c, art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 8 ust. 2a, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm.) oraz art. 81 ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1373 ze zm.), ustalił podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne D. S. z tytułu umowy o pracę u płatnika składek (...) Spółka Jawna za okresy wskazane w tej decyzji. Wskazał, że praca wykonywana przez ubezpieczonego D. S. na podstawie umowy zlecenia zawartej z (...) Bank S.A. przekształconego następnie w (...) S.A. świadczona była na rzecz pracodawcy, z którym pozostawał w stosunku pracy. Umowa wykonywana była w punkcie sprzedaży (...), na sprzęcie płatnika, w ramach obowiązującego czasu pracy. Określając podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, organ rentowy uwzględnił zatem również przychód z tytułu umowy zlecenia.

Odwołanie od tej decyzji złożyła (...) Spółka Jawna, zaskarżając decyzję w całości i wnosząc o jej uchylenie. Ponadto spółka wniosła o zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz odwołującej według norm przepisanych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z 22 listopada 2019 r., wydaną na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 38 ust. 1, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. c, art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 8 ust. 2a, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 300 ze zm.) oraz art. 81 ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 1373 ze zm.), ustalił podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne P. K. z tytułu umowy o pracę u płatnika składek (...) spółka jawna za okresy wskazane w tej decyzji. Wskazał, że praca wykonywana przez ubezpieczonego P. K. na podstawie umowy zlecenia zawartej z (...) Bank S.A. przekształconego następnie w (...) S.A., świadczona była na rzecz pracodawcy, z którym pozostawał w stosunku pracy. Umowa wykonywana była w punkcie sprzedaży (...), na sprzęcie płatnika, w ramach obowiązującego czasu pracy. Określając podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, organ rentowy uwzględnił zatem również przychód z tytułu umowy zlecenia.

Odwołanie od tej decyzji złożyła (...) spółka jawna, zaskarżając decyzję w całości i wnosząc o jej uchylenie. Ponadto spółka wniosła o zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz odwołującej według norm przepisanych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Postanowieniem Sąd połączył te sprawy do wspólnego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w Suwałkach wyrokiem z 19 czerwca 2020 r. oddalił odwołania oraz zasądził od (...) spółki jawnej w S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. 3600 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu części kosztów zastępstwa procesowego, a w pozostałej części odstąpił od obciążania odwołujących spółki kosztami zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że (...) spółka jawna prowadzi przeważającą działalność w zakresie sprzedaży detalicznej elektrycznego sprzętu gospodarstwa domowego. Spółka zawarła umowę o pracę z M. T., początkowo na czas określony, następnie na czas nieokreślony na stanowisku sprzedawcy w sklepie w S. i z tego tytułu zgłosiła pracownika do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych od 4 lipca 2005 r. do 30 listopada 2014 r. (akta rentowe k. 59-79). Spółka zawarła umowę o pracę z D. S., początkowo na czas określony, następnie na czas nieokreślony, na stanowisku sprzedawcy w sklepie w S. i z tego tytułu zgłosiła pracownika do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych od 1 sierpnia 2009 r. (akta rentowe k. 31-41). Spółka zawarła umowę o pracę z P. K. - na czas określony, na stanowisku sprzedawcy, a następnie sprzedawcy-kierowcy w sklepie w S. i z tego tytułu zgłosiła pracownika do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych od 1 grudnia 2010 r. do 29 listopada 2014 r. (akta rentowe k. 43-57). 8 października 2010 r. (...) spółka jawna oraz (...) Bank S.A. we W., poprzednik (...) Bank (...) S.A. we W., zawarli umowę o współpracy. Na jej podstawie (...) Bank S.A. zobowiązał odwołującą do wykonania czynności faktycznych związanych z działalnością bankową w zakresie zawierania umów o kredyt konsumencki na rzecz klientów Partnera. Zgodnie z umową odwołująca była zobowiązana do wykonywania czynności faktycznych, polegających na gromadzeniu i przekazywaniu na potrzeby wnioskodawcy informacji i dokumentów wymaganych przez niego do zawierania umów o kredyt konsumencki, przygotowywania umów kredytu konsumenckiego, dbania o wypełnianie przez klientów warunków formalnych niezbędnych do zawarcia umów kredytu konsumenckiego z wnioskodawcą oraz wykonywania innych czynności faktycznych związanych z organizowaniem sprzedaży z zastosowaniem kredytu konsumenckiego. Z tytułu czynności wykonywanych na podstawie umowy o współpracy Partnerowi przysługiwało wynagrodzenie prowizyjne obliczone jako procent kredytu netto, tj. ceny towaru lub usługi pomniejszone o wpłatę własną klienta, o ile taka wystąpiła. Bank zobowiązał się do przekazania Partnerowi środków finansowych w wysokości wynikającej z umowy kredytu w terminie 3 dni roboczych od dnia wprowadzenia umowy do systemu informatycznego Banku - uruchomienia kredytu (akta rentowe k.293-304).

17 czerwca 2011 r. (...) Bank S.A. zawarł ze spółką (...) aneks do umowy współpracy, na mocy którego Bank powierzył Partnerowi wykonywanie czynności faktycznych związanych z działalnością bankową polegającą na oferowaniu i przygotowywaniu umów kredytu konsumenckiego w związku z finansowaniem sprzedaży z zastosowaniem takiego kredytu na rzecz klientów Partnera. W trakcie trwania umowy była ona jeszcze kilkakrotnie aneksowana początkowo z (...) Bank S.A., a następnie z (...) Bank (...) S.A. (akta rentowe k. 305-334). 1 lipca 2011 r. (...) Bank S.A. zawarł umowę zlecenia z D. S. (umowa zlecenia k. 25-29 akt rentowych). Zleceniodawca oświadczył w umowie, że jest związany umową o współpracę z firmą (...) Spółka Jawna, zwaną w umowie Partnerem. Na podstawie umowy D. S., jako zleceniobiorca, zobowiązał się do wykonywania na rzecz zleceniodawcy usług marketingowo-informacyjnych, polegających na informowaniu klientów Partnera o możliwości zakupu towarów i usług z wykorzystaniem kredytu zleceniodawcy oraz aktualnej ofercie kredytu oferowanego przez zleceniodawcę na zakup towarów i usług (...). Zleceniodawca zobowiązał się do wypłacenia na rzecz D. S., jako zleceniobiorcy, za świadczone przez niego usługi wynagrodzenia prowizyjnego. Wynagrodzenie prowizyjne było naliczane od wartości kredytów, udzielanych klientom, przy czym zleceniobiorcy przysługiwało wynagrodzenie wyłącznie od umów kredytu na zakup towarów i usług, zawartych przez zleceniodawcę przy udziale Partnera, w następstwie czynności wykonywanych przez zleceniobiorcę na podstawie niniejszej umowy. W § 3 umowy uczestnik D. S., jako zleceniobiorca, oświadczył, że poinformował Partnera o zamiarze zawarcia umowy zlecenia, a z uwagi na fakt, że wykonywanie usług objętych tą umową nie stanowi działalności konkurencyjnej w stosunku do działalności Partnera, jej wykonywanie nie wpływa na należyte wykonywanie obowiązków zleceniobiorcy wynikających ze stosunku pracy. Na podstawie umowy zlecenia uczestnik zajmował się pozyskiwaniem klientów w celu zawarcia umów kredytowych z (...) Bank S.A., które klienci zawierali na zakup towarów oferowanych przez Partnera. Czynności tych zainteresowany dokonywał w sklepie (...) w S. w godzinach pracy. D. S. został przeszkolony przez pracownika Banku z ratalnej sprzedaży towarów oraz wprowadzania danych do systemu. Klienci Partnera mogli uzyskać kredyt na zakup towaru również od innych podmiotów, niż

(...) Bank S.A. Z tytułu zawartej umowy uczestnik otrzymywał comiesięcznie wynagrodzenie przelewane na konto. Wynagrodzenie naliczano na podstawie wartości sprzedanych umów kredytowych.

Z tytułu wykonania umowy o pracę oraz umowy zlecenia D. S. uzyskał wynagrodzenie za sierpień 2011 r. wysokości 1940,24 zł (1500 zł z umowy o pracę i 440,24 zł z umowy zlecenia), za wrzesień 2011 r. - 2698,68 zł (1500 zł z umowy o pracę i 1198,68 zł z umowy zlecenia), za październik 2011 r. - 1902,43 zł (1500 zł z umowy o pracę i 402,43 zł z umowy zlecenia), za listopad 2011 r. - 2918,68 zł (1500 zł z umowy o pracę i 1418,68 zł z umowy zlecenia), za grudzień 2011 r. - 6321,86 zł (1500 zł z umowy o pracę i 4821,86 zł z umowy zlecenia), za styczeń 2012 r. - 5222,27 zł (1500 zł z umowy o pracę i 3722,27 zł z umowy zlecenia), za luty 2012 r. - 2333,36 zł (1500 zł z umowy o pracę i 833,36 zł z umowy zlecenia), za marzec 2012 r. - 3634,41 zł (1500 zł z umowy o pracę i 2134,41 zł z umowy zlecenia), za kwiecień 2012 r. - 1776,93 zł (1500 zł z umowy o pracę i 276,93 zł z umowy zlecenia), za maj 2012 r. - (...)53 zł (1500 zł z umowy o pracę i 1004,53 zł z umowy zlecenia), za czerwiec 2012 r. - 2996,81 zł (1500 zł z umowy o pracę i 1496,81 zł z umowy zlecenia), za lipiec 2012 r. - (...)36 zł, (1500 zł z umowy o pracę i 2853,36 zł z umowy zlecenia), za sierpień 2012 r. - 5308,79 zł (1500 zł z umowy o pracę i 3808,79 zł z umowy zlecenia), za wrzesień 2012 r. - 3340,53 zł, (1500 zł z umowy o pracę i 1840,53 zł z umowy zlecenia), za październik 2012 r. - 10112, 36 zł (1500 zł z umowy o pracę i 8612,36 zł z umowy zlecenia), za listopad 2012 r. - 3492,15 zł (1500 zł z umowy o pracę i 1992,15 zł z umowy zlecenia), za grudzień 2012 r. - 8948,73 zł (1500 zł z umowy o pracę i 7448,73 zł z umowy zlecenia), za styczeń 2013 r. - 8928,14 zł (1600 zł z umowy o pracę i 7328,14 zł z umowy zlecenia). Podobne standardowe umowy zlecenia (według oświadczenia Banku zawierane na podstawie szablonu umowy), zawarte zostały przez (...) Bank S.A. z pozostałymi pracownikami (...) spółka jawna – M. T. i P. K.. Podobnie, jak umowa zlecenia zawarta z D. S., obowiązywały one w okresie od 1 lipca 2011 r. do 31 grudnia 2012 r. (oświadczenie Banku z 7 czerwca 2018 r. z załączonymi zestawieniami wynagrodzenia k. 335-355 akt rentowych). Umowy zawierane były na czas nieoznaczony. Zgodnie z postanowieniem stron, wygaszały one na skutek ustania stosunku pracy pomiędzy Zleceniobiorcą a Partnerem ((...) spółka jawna) albo rozwiązania umowy o współpracy, zawartej pomiędzy Zleceniodawcą a Partnerem - § 7 umowy.

Z tytułu wykonania umowy o pracę oraz umowy zlecenia M. T. uzyskał wynagrodzenie za sierpień 2011 r. w wysokości: 2118,70 zł (1500 zł z umowy o pracę i 618,70 zł z umowy zlecenia), za wrzesień 2011 r. - 1831,15 zł (1500 zł z umowy o pracę i 331,15 zł z umowy zlecenia), za październik 2011 r. - 1511,94 zł (1500 zł z umowy o pracę i 11,94 zł z umowy zlecenia), za listopad 2011 r. - 1864,95 zł (1500 zł z umowy o pracę i 364,95 zł z umowy zlecenia), za grudnia 2011 r. - 1977,63 zł (1500 zł z umowy o pracę i 477,63 zł z umowy zlecenia), za styczeń 2012 r. - 2877,26 zł (1500 zł z umowy o pracę i 1377,26 zł z umowy zlecenia), za luty 2012 r. - 2238,51 zł (1500 zł z umowy o pracę i 738,51 zł z umowy zlecenia), za maj 2012 r. - 1579,95 zł (1500 zł z umowy o pracę i 79,95 zł z umowy zlecenia), za czerwiec 2012 r. - 1772,60 zł (1500 zł z umowy o pracę i 272,60 zł z umowy zlecenia), za lipiec 2012 r. - 1773,36 zł (1500 zł z umowy o pracę i 273,36 zł z umowy zlecenia), za sierpień 2012 r. - 1755,29 zł (1500 zł z umowy o pracę i 255,29 zł z umowy zlecenia), za wrzesień 2012 r. - 2485,28 zł (1500 zł z umowy o pracę i 985,28 zł z umowy zlecenia), październik 2012 r. - 3924,40 zł (1500 zł z umowy o pracę i 2424,40 zł z umowy zlecenia), za listopad 2012 r. - 2748,17 zł (1500 zł z umowy o pracę i 1248,17 zł z umowy zlecenia), za grudzień 2012 r. - 1722,81 zł (1500 zł z umowy o pracę i 222,81 zł z umowy zlecenia), za styczeń 2013 r. - 3150,35 zł (1600 zł z umowy o pracę i 1550,35 zł z umowy zlecenia).

Z tytułu wykonania umowy o pracę oraz umowy zlecenia P. K. uzyskał wynagrodzenie za sierpień 2011 r. w wysokości 1490,70 zł (1400 zł z umowy o pracę i 90,70 zł z umowy zlecenia), za wrzesień 2011 r. - 1893,57 zł, (1400 zł z umowy o pracę i 493,57 zł z umowy zlecenia), za październik 2011 r. - 1555,90 zł (1400 zł z umowy o pracę i 155,90 zł z umowy zlecenia), za listopad 2011 r. - 1666,10 zł (1400 zł z umowy o pracę i 266,10 zł z umowy zlecenia), za grudzień 2011 r. - 1951,84 zł (1400 zł z umowy o pracę i 551,84 zł z umowy zlecenia), za styczeń 2012 r. - 2530,70 zł (1500 zł z umowy o pracę i 1030,70 zł z umowy zlecenia), za luty 2012 r. - 1887,71 zł (1500 zł z umowy o pracę i 387,71 zł z umowy zlecenia), za marzec 2012 r. - 2682,75 zł (1500 zł z umowy o pracę i 1182,75 zł z umowy zlecenia), za sierpień 2012 r. - 1665 zł (1500 zł z umowy o pracę i 165 zł z umowy zlecenia), za wrzesień 2012 r. - 3458,99 zł (1500 zł z umowy o pracę i 1958,99 zł z umowy zlecenia), za październik 2012 r. - 2461,34 zł (1400 zł z umowy o pracę i 1061,34 zł z umowy zlecenia), za listopad 2012 r. - 5073,99 zł (1500 zł z umowy o pracę i 3573,99 zł z umowy zlecenia), za grudzień

2012 r. - 3779,26 zł (1500 zł z umowy o pracę i 2279,26 zł z umowy zlecenia), za styczeń 2013 r. - 7449,20 zł (1600 zł z umowy o pracę i 5849,20 zł z umowy zlecenia).

W wyniku przeprowadzonej kontroli płatnika składek (...) spółka jawna (protokół kontroli z 9 lipca 2019 r. – k. 357-395 akt rentowych), organ rentowy stwierdził, że uczestnicy M. T., D. S. i P. K., zawierając umowę zlecenia na wykonywanie czynności związanych z udzielaniem kredytów dla klientów, wykonywali w istocie pracę na rzecz własnego pracodawcy. Z ustaleń dokonanych w trakcie prowadzonej kontroli wynika, że (...) Bank S.A. we W. zawarł z pracodawcą ubezpieczonych (...) spółka jawna umowę współpracy na wykonywanie czynności związanych z działalnością bankową w zakresie organizacji finansowania sprzedaży z zastosowaniem kredytu konsumenckiego na rzecz klientów. Wysokość wynagrodzeń otrzymywanych przez uczestników w ramach umów zlecenia ustalono w oparciu o dokumentację finansową przedstawioną przez Bank.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. zaskarżonymi decyzjami z 22 listopada 2019 r. ustalił podstawę wymiaru i składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) spółka jawna dla M. T., D. S. i P. K., przyjmując łącznie wynagrodzenie z tytułu umowy o pracę i umowy zlecenia zawartej z (...) Bank S.A.

Sąd Okręgowy wskazał, że przedmiotem sporu była podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne uczestników: M. T., D. S. i P. K. – pracowników (...) spółka jawna, którzy to pracownicy w okresach wykonywania pracy na podstawie umów o pracę u tego pracodawcy, zawarli umowy zlecenia z (...) Bank S.A. (po rebrandingu (...) Bank (...) S.A.) o świadczenie usług marketingowo-informacyjnych. Wyjaśnienia wymagała zatem kwestia, czy zleceniobiorcy w okresach wskazanych w zaskarżonych decyzjach, w ramach umów zawartych z Bankiem, dotyczących świadczenia usług marketingowo-informacyjnych, mogą być uznani za pracowników w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r., 300 ze zm.). Tym samym przedmiotem sporu było ustalenie, czy w spornych miesiącach od przychodów uczestników: M. T., D. S. i P. K. płatnik składek (...) spółka jawna powinien odprowadzić składki na ubezpieczenia społeczne.

Sąd Okręgowy odwołał się do art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i wskazał, że według jednolitego stanowiska prezentowanego w judykaturze art. 8 ust. 2a ustawy systemowej rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie dotyczy sytuacji, gdy praca wykonywana jest na podstawie jednej z wymienionych w tym przepisie umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy lub gdy praca jest wykonywana na podstawie umowy prawa cywilnego zawartej z osobą trzecią, ale praca jest wykonywana na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Pojęcie pracownika w rozumieniu powyższego unormowania ma szerszy zakres znaczeniowy niż pojęcie pracownika w rozumieniu przepisów prawa pracy (art. 2 i art. 22 § 1 k.p.) i obejmuje również osoby wykonujące pracę na podstawie umów cywilnoprawnych, w sytuacji gdy umowę tę zawarły z pracodawcą, z którym pozostają w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach tej umowy wykonują pracę na rzecz tego pracodawcy, choćby umowa cywilnoprawna została zawarta z osobą trzecią. Objęcie definicją pracownika dla potrzeb prawa ubezpieczeń społecznych nie tylko pracowników w znaczeniu, jakie temu pojęciu nadają przepisy kodeksu pracy, ale także osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych (agentów, zleceniobiorców, wykonawców dzieła) oznacza jednocześnie rozszerzenie pracowniczego tytułu obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym, co wpływa na sposób ustalania podstawy wymiaru składek na to ubezpieczenie. Z regulacją art. 8 ust. 2a ustawy systemowej koresponduje unormowanie art. 18 i art. 20 ust. 1 tej ustawy dotyczące problematyki podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Skoro bowiem w sytuacjach, do których odnosi się art. 8 ust. 2a ustawy systemowej mamy do czynienia z jednym, szeroko ujętym pracowniczym tytułem obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym, to konsekwentnie w art. 20 ust. 1 tej ustawy nakazano w stosunku do tych ubezpieczonych uwzględnienie w podstawie wymiaru składek również przychodu z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło. W przypadku pracowników, o których mowa w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi

łączny przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy oraz umów cywilnoprawnych.

Sąd Okręgowy wskazał, że według art. 17 ust. 1 ustawy systemowej na płatniku (na pracodawcy) spoczywa obowiązek obliczania, rozliczania i przekazywania składek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. W odniesieniu do pracowników w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej płatnikiem jest pracodawca, a przychód z tytułu umowy cywilnoprawnej jedynie uwzględnia się w podstawie wymiaru składek z tytułu stosunku pracy. Pracodawca, ustalając podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu stosunku pracy, powinien więc zsumować wynagrodzenie z umowy cywilnoprawnej z wynagrodzeniem ze stosunku pracy. Taki sam sposób postępowania dotyczy także sytuacji, gdy umowa cywilnoprawna została zawarta z innym podmiotem (osobą trzecią), lecz praca w jej ramach jest wykonywana na rzecz pracodawcy, gdyż obowiązki płatnika powinny obciążać podmiot, na rzecz którego praca w ramach umowy cywilnoprawnej jest faktycznie świadczona i który w związku z tym uzyskuje jej rezultaty, unikając obciążeń i obowiązków wynikających z przepisów prawa pracy. Przepis art. 8 ust. 2a ustawy systemowej stanowi o wykonywaniu pracy na rzecz pracodawcy, z którym dany ubezpieczony pozostaje w stosunku pracy, nie zaś o wykonywaniu pracy „na korzyść” tego pracodawcy, ani też „wyłącznie na rzecz” pracodawcy. Powyższe oznacza, że nie można wykluczyć zastosowania przepisu art. 8 ust. 2a ww. ustawy, w sytuacji gdy pracodawca nie uzyskuje bezpośrednio korzyści z wykonywania przez ubezpieczonego pracy w ramach umowy zlecenia, ani też w sytuacji gdy ubezpieczony pracę tę wykonuje zarówno na rzecz pracodawcy, jak i na rzecz podmiotu, z którym zawarł umowę agencyjną, umowę zlecenia lub zbliżoną rodzajowo umowę o świadczenie usług (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 7 kwietnia 2016 r., III AUa 1834/15).

Sąd Okręgowy uznał, że w sprawie zachodzą podstawy do zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że uczestnicy w ramach umów zlecenia zawartych z (...) Bank S.A., względnie, po rebrandingu - z (...) Bank (...) S.A. z siedzibą we W., wykonywali czynności, które skutkowały tym, że to ich pracodawca uzyskiwał rezultaty ich pracy i związane z tym wymierne finansowe korzyści, zyskiwał bowiem większą sprzedaż swoich towarów, a także wynagrodzenie umówione w ramach umowy o współpracę zawartą z Bankiem. Rezultaty wykonywania zleceń przez swoich pracowników na rzecz Banku osiągał też (...) spółka jawna. Skutkiem uznania takich osób za pracowników jest objęcie ich obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym, rentowym, chorobowym, wypadkowym i zdrowotnym, tak jak pracownika. W umowach zlecenia przewidziano skutek automatycznego ich wygaśnięcia w przypadku ustania stosunku pracy zleceniobiorcy z odwołującą spółką lub rozwiązania umowy o współpracę powoda z jego Partnerem – Bankiem, co pozwala przyjąć, że umowy zlecenia zostały celowo tak skonstruowane, aby nie miały bytu samoistnego, tj. aby były ściśle powiązane z umowami o pracę.

W realiach sprawy nieoskładkowane wynagrodzenia ze zleceń osiągalni pracownicy (...) spółka jawna. Pracodawca ten odnosił jednak na gruncie umowy o współpracy zawartych z Bankiem niewątpliwie większe korzyści. Na skutek działań w tych pracowników w ramach zleceń, zyskiwał większą sprzedaż swoich towarów, uzyskiwał marże handlowe z tym związane, uzyskiwał także wynagrodzenie umówione w ramach umowy o współpracę zawartej z Bankiem.

Sąd Okręgowy odwołał się do art. 18 ust. 1a i art. 20 ust. 1 ustawy i wskazał, że wszystkie składniki przychodu osiągniętego ze zleceń Banku, zleceniobiorcy powinni mieć oskładkowane „przy okazji” wynagrodzenia osiąganego z tytułu zatrudnienia u Partnera Banku - (...) spółka jawna. Utrwalone są obecnie poglądy judykatury w tym zakresie (uchwała Sądu Najwyższego z 2 września 2009 r., II UZP 6/09; wyroki Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09 i z 22 lutego 2010 r., I UK 259/09). Pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy o dzieło zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe z tytułu tej umowy, o czym stanowi art. 8 ust. 2a ustawy systemowej i to przenosi się także na składki zdrowotne. Teza ta jest aktualna także w stosunku do pracowników wykonujących taką pracę na podstawie umowy zlecenia, o czym traktuje wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2010 r. (I UK 252/09).

Sąd uznał, że nie ma znaczenia podniesiony w odwołaniach zarzut przedawnienia należności z tytułu składek, gdyż zaskarżone decyzje ustalają jedynie podstawę wymiaru składek, nie odnoszą się natomiast do ich egzekucji. Wyższa podstawa wymiaru składek ma natomiast wpływ na przyszłe świadczenia pracowników (...) spółka jawna.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., a o kosztach

O kosztach procesu za drugą instancję Sąd orzekł na zasadzie słuszności wyrażonej w art. 102 k.p.c. Sąd miał na uwadze, że sprawa dotyczy trzech połączonych spraw jednego rodzaju, toczących się z odwołań (...) spółka jawna od decyzji ZUS i pisma procesowe w tych sprawach są tożsame. W związku z tym, skoro nakład pracy pełnomocnika organu rentowego nie zwiększył się znacznie z uwagi na liczbę tych spraw, to Sąd, zasądzając od (...) spółka jawna na rzecz ZUS zwrot kosztów zastępstwa procesowego, uznał za zasadne zastosowanie minimalnej stawki wynagrodzenia radcy prawnego określonej w § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 265 z zm.), przyjmując łączną wartość przedmiotu sporu wszystkich trzech spraw, a nie liczoną osobno od każdej sprawy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. złożył zażalenie, zaskarżając zawarte w wyroku postanowienie Sądu Okręgowego w zakresie, w jakim Sąd Okręgowy odstąpił od obciążenia odwołującej spółki obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 5 400 zł, tj. 60% kwoty należnych kosztów. Zarzucił mające wpływ na wynik postępowania naruszenie przepisu art. 102 k.p.c. polegające na niezasadnym jego zastosowaniu w niniejszej sprawie i odstąpienie od obciążania odwołującej strony kosztami zastępstwa w wysokości 5.400 zł, tj. 60 % kwoty należnych kosztów. Wskazał, że art. 102 k.p.c. stanowi regulację, która ma zastosowanie wyjątkowo, w szczególnie uzasadnionych sytuacjach, a więc gdy sytuacja materialna strony postępowania jest bardzo trudna i uniemożliwia jej poniesienie kosztów zastępstwa procesowego bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny, a także w sprawach precedensowych, gdy strona działała w usprawiedliwionym przekonaniu co do słuszności swego stanowiska. Takie okoliczności nie miały miejsca w tej sprawie. Stroną odwołującą była spółka prawa handlowego, która była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, a więc powinna była liczyć się z ewentualnym wynikiem postępowania w tej sprawie. Strona odwołująca nie wykazała swojej trudnej sytuacji, która uniemożliwia jej poniesienie kosztów postępowania zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Nie zasługują na uwzględnienie argumenty, że „z uwagi na ilość spraw nakład pracy pełnomocnika organu rentowego nie zwiększył się”. Pełnomocnik organu rentowego zapoznał się z obszernymi aktami pokontrolnymi, sporządził odpowiedzi na odwołania w trzech sprawach, które były podobne, ale nie tożsame (jeden z zainteresowanych pracuje nadal u odwołującego, a dwóch nie, sprawy były sprawami rachunkowymi, które wymagały koncentracji i precyzji). Sama techniczna czynność połączenia spraw do wspólnego rozpoznania nie zmniejszyła nakładu pracy pełnomocnika, gdyż konieczne było i tak przesłuchanie wszystkich zainteresowanych oraz strony odwołującej. Niezależnie od tego, odstępowanie od obciążania odwołującej spółki prawa handlowego kosztami zastępstwa procesowego stanowiącymi 60% kwoty kosztów przysługujących jednostce organizacyjnej Skarbu Państwa jest nieuzasadnione. Wskazując na te zarzuty, pełnomocnik organu rentowego wniósł o zmianę punktu 2 zaskarżonego wyroku i zasądzenie od odwołującej spółki na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 9000 zł. Wniosła również o zasądzenie od odwołującej na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym według norm przepisanych.

(...) spółka jawna wniosła apelację od wyroku Sądu Okręgowego, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

- a) błędną ocenę materiału dowodowego i w konsekwencji błąd w ustaleniach faktycznych prowadzący do stwierdzenia że ubezpieczeni wykonywali pracę na rzecz płatnika w oparciu o zawarte umowy zlecenia z zleceniodawcami (bankami), w sytuacji gdy materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie potwierdza tego;
- b) niewłaściwe zastosowanie normy art. 8 ust 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w sytuacji gdy ubezpieczeni nie wykonywali pracy na rzecz płatnika w oparciu o zawarte umowy zlecenia z zleceniodawcami (bankami).

Wskazując na te zarzuty, odwołująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uchylenie zaskarżonych decyzji oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz płatnika zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych za pierwszą i drugą instancję, w tym kosztów zastępstwa prawnego, ewentualnie w przypadku uznania przez Sąd, że nie zachodzą podstawy do zmiany zaskarżonego wyroku, w szczególności ze względu na nierozpoznanie istoty sprawy przez Sąd

pierwszej instancji wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

W odpowiedzi na apelację Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wniósł o odrzucenie apelacji z powodu nieusunięcia jej braków formalnych w terminie na podstawie art. 373 § 1 k.p.c., a w razie nieuwzględnienia tego wniosku wniósł o oddalenie apelacji jako oczywiście bezzasadnej, zasądzenie od odwołującej na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył:

Apelacja była niezasadna, a wskazane w niej zarzuty nie prowadziły do odmiennej oceny materiału dowodowego sprawy niż ta, którą Sąd Okręgowy dokonał i przyjął za podstawę swojego rozstrzygnięcia. W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy właściwie ocenił stan faktyczny sprawy. Ocena zgromadzonych w sprawie dowodów uwzględniała zasady doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania oraz nie przekraczała granic swobodnej oceny dowodów, o której mowa w art. 233 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego (zwanego dalej „k.p.c.”).

Sąd Apelacyjny, podobnie jak Sąd Okręgowy, nie odmówił wiarygodności dokumentom zgromadzonym w aktach sprawy, tj. umowom o pracę zawartym pomiędzy (...) spółka jawna a D. S., P. K. i M. T. ani umowom zlecenia zawartym pomiędzy ubezpieczonymi a (...) Bankiem S.A. (następnie przekształconym w (...) Bank (...) S.A.). Sąd Apelacyjny nie widział również sprzeczności w wyjaśnieniach D. S., P. K. i M. T.. Zarówno wyjaśnienia tych osób, jak i zgromadzona dokumentacja były spójne i wzajemnie korespondowały ze sobą. Ubezpieczeni przekonująco wyjaśnili, na czym polegała ich praca w (...) spółka jawna i jak wyglądała ich współpraca z bankami w związku ze sprzedażą towarów odwołującej spółki zarówno za gotówkę, jaki na podstawie umowy o kredyt konsumencki zgodnie z zasadami określonymi przez bank. W tym zakresie należało również uznać za wiarygodne zeznania B. L., współnika (...) spółka jawna. Z wszystkich dowodów osobowych wynika to, że ubezpieczeni, będący pracownikami odwołującej spółki, sprzedawali towary tej spółki, a gdy klient był zainteresowany kupnem towaru na raty, załatwiali formalności związane z zawarciem umowy o kredyt konsumencki. Sąd Apelacyjny uznał za wiarygodne twierdzenie, że gdyby spółka nie oferowała możliwości zakupu towaru na raty, klient dokonałby zakupu tego towaru u innego przedsiębiorcy, oferującego sprzedaż na raty. Nie można było jednak uznać za wiarygodne zeznań B. L. w zakresie, w jakim twierdził, że odwołująca spółka nie miała żadnych korzyści ze sprzedaży na raty. Należało wskazać, że przedmiotem działalności spółki była sprzedaż towaru. Odwołująca spółka nabywała towar od dostawcy, naliczała swoją marżę i na tej marży zarabiała, niezależnie od tego, czy sprzedaż została dokonana za gotówkę, czy na raty. Oczywistym jest, że w przypadku sprzedaży na raty otrzymanie marży jest przeciągnięte w czasie, ale ostatecznie spółka otrzymuje tę marżę. Tym samym uzyskuje korzyść ze sprzedaży towarów na raty. Gdyby spółka – jak na to wskazują wyjaśnienia ubezpieczonych D. S., P. K. i M. T. oraz zeznania B. L. – nie miała możliwości załatwienia wszystkich formalności na miejscu, to pewnie nie dokonała sprzedaży towaru.

Zeznania B. L. nie są również wiarygodne w zakresie, w jakim twierdził, że odwołująca spółka nie wiedziała o indywidualnej umowie zawartej pomiędzy (...) Bankiem S.A. a każdym z ubezpieczonych, D. S., P. K. i M. T.. Po pierwsze, w treści § 3 umowy zlecenia zawartej pomiędzy (...) Bankiem S.A. a D. S. (k. 25 akt kontroli) zawarte jest oświadczenie ubezpieczonego, że poinformował Partnera (czyli odwołującą spółkę) o zamiarze zawarcia tej umowy. Po drugie, gdyby nie zawarte umowy zlecenia, to jak inaczej odwołująca spółka miała realizować zobowiązania z umowy zawartej z bankiem, jeśli nie przez zatrudnionych przez nią pracowników. Jeżeli pracownicy mieli wykonywać dodatkowe czynności związane z oferowaniem kredytu konsumenckiego i załatwianiem związanych z tym formalności, to musieli otrzymywać za to dodatkowe wynagrodzenie. Do zasadniczego wynagrodzenia ubezpieczonych, ustalanego przez odwołującą spółkę na poziomie nieco powyżej minimalnego wynagrodzenia, bank dodatkowo wypłacał ubezpieczonym wynagrodzenie za tę część czynności zainteresowanych, z których bank osiągnął korzyść, przy czym wynagrodzenie wypłacane przez bank niejednokrotnie było wyższe niż wynagrodzenie, które zainteresowali otrzymywali ze stosunku pracy. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozostawiał zatem wątpliwości, że ubezpieczeni, zatrudnieni w odwołującej spółce, pośrednicząc w zawieraniu umów o kredyt konsumencki, działali na rzecz odwołującej spółki. Nie było kwestionowane to, że sprzedaż na raty zwiększała sprzedaż towaru przez odwołującą

spółkę w porównaniu do sytuacji, w której spółka ta sprzedawała towary tylko za gotówkę. W tej sytuacji nie sposób było zakwestionować tego, że odwołująca spółka odnosiła korzyści ze sprzedaży na raty. Taka forma sprzedaży pozwoliła zatrzymać klienta i zwiększyć obrót firmy.

W świetle powyższego, Sąd Okręgowy miał rację, że do stanu faktycznego sprawy musiał znaleźć zastosowanie art. 8 ust. 1 i 2a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 300 ze zm., zwanej dalej ustawą systemową), który istotnie rozszerza definicję pracownika dla celów ubezpieczeniowych i za pracownika uważa nie tylko osobę pozostającą w stosunku pracy w rozumieniu art. 22 k.p., ale także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Kierując się zasadą powszechności ubezpieczenia społecznego orzecznictwo skłania się do wykładni rozszerzającej. W uchwale z 2 września 2009 r. (II UZP 6/09) Sąd Najwyższy stwierdził, że pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w ukształtowanym – na gruncie art. 8 ust. 2a ustawy systemowej – orzecznictwie przyjmuje się, że przepis ten istotnie rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie to przy bliższej analizie dotyczy dwóch sytuacji. Pierwszą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z wymienionych w nim umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy. Drugą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która wymienioną umowę zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Przesłanką decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika w rozumieniu ustawy systemowej jest to, że będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z danym pracodawcą, jednocześnie świadczy na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z inną osobą. Celem takiej regulacji było, po pierwsze – ograniczenie korzystania przez pracodawców z umów cywilnoprawnych celem zatrudnienia własnych pracowników dla realizacji tych samych zadań, które wykonują oni w ramach łączącego strony stosunku pracy, by w ten sposób ominąć ograniczenia wynikające z ochronnych przepisów prawa pracy i uniknąć obciążeń z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne od tychże umów; oraz po drugie – ochrona pracowników przed skutkami fluktuacji podmiotowej po stronie zatrudniających w trakcie procesu świadczenia pracy, polegającej na przekazywaniu pracowników przez macierzystego pracodawcę innym podmiotom (podwykonawcom), którzy zatrudniają tych pracowników w ramach umów cywilnoprawnych. Pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy o dzieło czy umowy zlecenia zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe z tytułu tej umowy (por. szersze wywody w tym zakresie: postanowienie Sądu Najwyższego z 18 listopada 2020 r., III UK 439/19; uchwała Sądu Najwyższego z 2 września 2009 r., II UZP 6/09; wyrok Sądu Najwyższego z 11 maja 2012 r., I UK 5/12; wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09; wyrok Sądu Najwyższego z 22 lutego 2010 r., I UK 259/09; wyrok Sądu Najwyższego z 18 października 2011 r., III UK 22/11; wyrok Sądu Najwyższego z 3 kwietnia 2014 r., II UK 399/13). W aspekcie regulacji art. 8 ust. 2a ustawy systemowej rację ma zatem Sąd pierwszej instancji, że czynności wykonywane przez ubezpieczonych, w ramach zawartej z (...) Bankiem S.A. umowy zlecenia w istocie wykonywane były również na rzecz (...) spółka jawna, która w spornym okresie była pracodawcą ubezpieczonych. Tym samym niewątpliwie zastosowanie znajduje wyżej wspomniany art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, a odwołująca spółka jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne oraz zdrowotne z tytułu umowy zlecenia zawartej między ubezpieczonym i bankiem. Zarzut naruszenia art. 8 ust 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych był zatem niezasadny. Z tych względów oddalono apelację na podstawie art. 385 k.p.c. (punkt I sentencji wyroku).

Sąd Apelacyjny oddalił również zażalenie pełnomocnika organu rentowego. Nie budziło wątpliwości Sądu Apelacyjnego, że w rozpoznawanej sprawie istniały podstawy do zastosowania art. 102 k.p.c., w świetle którego w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Należało przypomnieć, że ustawodawca przyznaje sądowi pewną swobodę w zasądzaniu kosztów procesu, gdy stosowaniu zasady odpowiedzialności za wynik sporu sprzeciwiają się względy słuszności, przy czym przepis ten może być stosowany w zależności od konkretnego stanu faktycznego. Zasądzenie od strony

przegrywającej tylko części kosztów procesu, poniesionych przez jej przeciwnika procesowego lub odstąpienie od obciążania jej tymi kosztami jest możliwe jedynie w wypadkach szczególnie uzasadnionych, przekonujących o tym, że w danym przypadku takie obciążenie byłoby niesłuszne, niesprawiedliwe. Zakwalifikowanie konkretnego przypadku jako „szczególnie uzasadnionego” w rozumieniu art. 102 k.p.c. wymaga rozważenia całokształtu okoliczności sprawy, łączących się z charakterem żądania poddanego pod osąd, przy uwzględnieniu zasad współżycia społecznego. Pojęcie wypadek szczególny powinno być zatem rozumiane ściśle, jako rzeczywiście wyjątkowe, niecodzienne okoliczności przedmiotowe lub podmiotowe sprawy, uzasadniające, ze względów słuszności i zasad współżycia społecznego, nie obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu bądź zasądzenie od niej jedynie części tych kosztów. W orzecznictwie dominuje ponadto pogląd, że sposób stosowania art. 102 k.p.c. podlega dyskrecjonalnej ocenie sędziowskiej i w zasadzie wymyka się spod kontroli sprawowanej przez sąd odwoławczy, chyba że zaskarżone orzeczenie zostało wydane z rażącym naruszeniem reguły orzekania przewidzianej w tym przepisie (postanowienia Sądu Najwyższego: z 25 marca 2011 r., IV CZ 136/10; z 17 listopada 2010 r., II PZ 38/10).

Sąd Okręgowy słusznie zwrócił uwagę, że odwołania od trzech decyzji organu rentowego zostały połączone do wspólnego rozpoznania i że stanowisko pełnomocnika organu rentowego w tych sprawach było tożsame. W związku z tym, skoro nakład pracy pełnomocnika organu rentowego nie zwiększył się znacznie z uwagi na liczbę tych spraw, to Sąd Okręgowy zasadnie zasądził od odwołującej spółki na rzecz ZUS zwrot kosztów zastępstwa procesowego, stosując art. 102 k.p.c. Zdaniem Sądu Apelacyjnego należało jednak zasądzić zwrot kosztów zastępstwa procesowego, ograniczając ich wysokość do wysokości odpowiadającej minimalnej stawki za jedną sprawę, w której wartość przedmiotu sporu była najwyższa. Najwyższa wskazana przez pełnomocnika odwołującej spółki wartość przedmiotu zaskarżenia (która w sprawie odpowiada wartości przedmiotu sporu) wniosła 19722 zł. Nie wpływa to jednak na wysokość zasądzonych przez Sąd Okręgowy zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 3600 zł, ustalonej zgodnie z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804 z zm.). Z tych względów zażalenie oddalono na podstawie art. 385 w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. (punkt II sentencji wyroku).

Te same argumenty stanowiły podstawę zastosowania art. 102 k.p.c. przy orzekaniu o zwrocie kosztów zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu apelacyjnym. Nakład pracy pełnomocnika organu rentowego przed sądem drugiej instancji, w sprawach dotyczących odwołań od trzech decyzji, lecz połączonych do wspólnego rozpoznania, a więc w istocie w jednej sprawie, nie był na tyle duży i istotny, aby uzasadniał przyznanie kosztów postępowania jak za trzy sprawy. Z tego względu Sąd Apelacyjny zasądził zwrot kosztów zastępstwa procesowego, ustalając ich wysokość od najwyższej wartości przedmiotu zaskarżenia. Wysokość zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wyniosła 2700 zł i została ustalona na podstawie § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (punkt III sentencji wyroku).

T. B. O. B. S.-J.